

# Moderní metody výuky v ekonomice

Ing. Veronika Vogeltanzová

---

Bakalářská práce  
2010



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Veronika VOGELTANZOVÁ**  
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**  
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**  
  
Téma práce: **Moderní metody výuky v ekonomice**

Zásady pro vypracování:

**Studium odborné literatury.**

**Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti metod výuky.**

**Příprava metodiky výzkumné části.**

**Realizace výzkumu se studenty VŠ.**

**Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.**

**Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.**

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**PRUCHA, J. Moderní Pedagogika. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-047-X.**

**GEOFFREY, E., R. Moderní vyučování. Praha: Portál, 2006. ISBN: 978-80-7367-427-4.**

**SITNÁ, D. Metody aktivního vyučování. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-7367-246-1.**

Vedoucí bakalářské práce:

**Ing. Alena Dofková**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

**14. ledna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce:

**7. května 2010**

Ve Zlíně dne 14. ledna 2010



prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.  
*děkan*



Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.  
*vedoucí katedry*

## PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby<sup>1)</sup>;
- беру на ве́доміі, же бакала́рская пра́це буде уложена в электроніcke подобе в университетнıм інформацнıм снстеме доступна к нагляднıту;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3<sup>2)</sup>;
- podle § 60<sup>3)</sup> odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60<sup>3)</sup> odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 7. 5. 2010



1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

## **ABSTRAKT**

Abstrakt česky

Moderní metody výuky vedou studenty k rozvíjení osobnosti a zkvalitnění výuky. Každý učitel by se měl zamyslet nad svými výukovými metodami. Učitel by se tak měl přizpůsobovat době a aplikovat s přiměřeností na věk studenta tyto moderní výukové metody.

Teoretická část se soustředí na vypsání moderních výukových metod. V analytické části se autorka soustředí na výzkum mezi žáky Vysoké školy a hodnotí pak výsledky výzkumu. Tyto výsledky se pak aplikuje v praktické části.

Klíčová slova:

výuka, výukové metody, výzkum, aplikace výzkumu

## **ABSTRACT**

Abstract in foreign language

Modern methods of education enable scholars to develop their own personalities and lead to improving quality of education as well. Every single teacher should think of the methods he or she is working with. Teachers also should react at life's and environment's development and apply the modern methods of education at the adequate age of students.

Theoretical part of the bachelor thesis describes the modern methods of education. In the analytic part the survey among students of the university is being made and results and findings are described. Those findings are applied in the practical part of the thesis.

Keywords:

pedagogy, pedagogy method, research, application research

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Ing. Aleně Dofkové za odborné vedení, cenné rady a podnětné připomínky při realizaci mé diplomové práce. Dále děkuji všem učitelům na VŠ logistiky v Přerově za podnětné názory, které mou bakalářskou práci formovaly.

Prohlašuji, že jsem na bakalářské práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 03.05.2010

A handwritten signature in blue ink, written over a horizontal dotted line. The signature is stylized and appears to be 'Božena'.

Podpis diplomanta

<b>ÚVOD .....</b>	<b>9</b>
<b>1. TEORETICKÁ ČÁST .....</b>	<b>10</b>
1.1 PROCES UČENÍ A VLIVY PŮSOBÍCÍ NA UČENÍ.....	11
1.1.1 <i>Fáze učení</i> .....	12
1.1.2 <i>Činitelé působící na průběh a výsledky učení</i> .....	14
1.1.3 <i>Problematika řízení učení studentů</i> .....	16
<b>2 POJEM METODA A MODERNÍ VYUČOVACÍ METODY .....</b>	<b>18</b>
2.1 KLASIFIKACE VYUČOVACÍCH METOD .....	19
2.2 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH VYUČOVACÍCH METOD .....	22
2.2.1 <i>Metody monologické</i> .....	23
2.2.2 <i>Metody dialogické</i> .....	23
2.2.3 <i>Metoda rozhovoru</i> .....	24
2.2.4 <i>Dialog</i> .....	24
2.2.5 <i>Diskuse</i> .....	25
2.2.6 <i>Brainstorming (burza nápadů)</i> .....	25
2.2.7 <i>Metody práce s učebnicí a knihou</i> .....	26
2.2.8 <i>Hra jako vyučovací metoda</i> .....	27
2.2.9 <i>Metody inscenační (hraní rolí)</i> .....	27
2.2.10 <i>Metody simulační a situační</i> .....	28
2.2.11 <i>Metody opakování a procvičování vědomostí a dovedností</i> .....	28
<b>3 PRAKTICKÁ ČÁST .....</b>	<b>29</b>
3.1 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMŮ MEZI UČITELI .....	29
3.2 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO STUDENTY .....	31
<b>ZÁVĚR .....</b>	<b>36</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY .....</b>	<b>39</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>40</b>



## ÚVOD

Chce-li být vyučující ekonomické teorie kvalitní a erudovaný učitel, kterého budou studenti respektovat, musí se neustále vzdělávat, jak na úrovni teoretické, tak na úrovni praktické. Základní aspektem pro rozvoj vzdělávání a modernizace výukových metod učitelů, je zájem vzdělávat studenty s cílem a myšlenkou kvalitně odvedené práce. Modernizace výuky musí být realizována na takových aspektech, aby český student byl schopen tyto modernizace přijmout a byl schopen jako student aplikovat tyto výsledky učitelovy práce.

Své nezastupitelné místo v procesu výchovy a vzdělávání má škola. Úkolem současné školy by nemělo být naučit žáky co nejvíce faktických vědomostí, ale rozvíjet jejich schopnosti učit se a samostatně myslet, nacházet informace a pracovat s nimi, vidět věci v souvislostech, nalézat nové postupy a naučené umět uplatnit v praktickém životě.

Úkolem vzdělávací instituce není samozřejmě jen vzdělávání žáků, ale také výchova studentů v rámci studia tak v rámci mimoškolních aktivit. Tyto aktivity vzdělávacích institucí a kvalifikovaných učitelů vedou jednotlivce ke kvalitní spolupráci, respektování se navzájem, umění naslouchat jiným názorům, zaujímání stanoviska a operativnímu jednání v měnících se situacích.

Každá škola používá různé kvalifikované metody výuky pro české školství, některé školy se odklánějí od klasických metod k moderním výukovým metodám. Některým školám, zvláště soukromým tyto moderní metody svědčí. Výhodné pro studenty i rodiče je, že si v dnešní moderní době můžou vybrat z opravdu širokého spektra nabídek, které školy nabízí. Velkou výhodou moderních výukových metod je v tom, že si student vybere školu přesně podle svých požadavků. Některé požadavky můžou být pro jiné studenty extrémní. Důležité je, že každý student si vybere školu na míru a není jinak omezován.

V teoretické části mé bakalářské práce se pomocí studia odborné literatury pokusím o vysvětlení pojmů učení a metod a o charakteristiku vybraných metod, které považuji za moderní.

V praktické části uvedu vlastní zkušenosti z výuky moderních metod, které na mě jako na studenta zanechaly pozitivní stopy a věřím, že podstatně upevnily moje vzdělání. Dále na základě výzkumu, který jsem provedla mezi učiteli a studenty, vyvodím závěry,

jak jsou moderní výukové metody efektivní a v jakém rozsahu tyto moderní metody používají čeští pedagogové jakékoliv moderní výukové metody. Dále popíši, jak je realizace moderních výukových metod pro vyučující náročná. Jaký předpoklad by vyučující měl mít, aby mohl tyto vyučovací metody používat.

## TEORETICKÁ ČÁST

### 1.1 Proces učení a vlivy působící na učení

Problematika procesu učení a faktorů, které ho ovlivňují, má klíčovou důležitost v oblasti výchovy a vzdělávání.

Co je učení? Pojem učení nelze jednoduše vyjádřit. Charakterizovat ho můžeme z různých pohledů. Jedná se o vrozenou aktivitu člověka, bez které se nemůže lidský jedinec vyvíjet. „Termín učení označuje všechno získávání zkušeností a utváření jedince v průběhu jeho života. Učení přizpůsobuje jedince k společenským podmínkám a požadavkům, připravuje jedince pro život ve společnosti“ [1].

Tato aktivita může být záměrná i nezáměrná. Formování jedince probíhá totiž takzvaným funkcionálním působením, které není řízeno a vychází z dané situace a intencionálním působením, které je působením záměrným, směřovaným. Z hlediska výsledků učení můžeme učení charakterizovat jako osvojování vědomostí, dovedností, návyků a postojů, jako změnu psychických procesů, stavů a vlastností.

„Učení je poměrně trvalá změna v potencionálním chování jedince v důsledku zkušenosti“ [2]. Musí jedince změnit. Změna může být jednoduchá, ale i složitější, musí nastat v důsledku individuální zkušenosti. To, co jsme se naučili, se nemusí projevit ihned (potencionální chování), ale někdy až po delším časovém odstupu. Každý člověk se učí jiným způsobem, a proto existují různé styly učení a optimální metoda, která by byla efektivní pro všechny učící se, neexistuje. Tuto skutečnost je nutné si uvědomit a výuku přizpůsobit. Chceme-li zabezpečit ideální podmínky pro učení každého žáka, musíme zvolit vhodnou strukturu výuky a nabídnout možnost volby zpracování informací.

### 1.1.1 Fáze učení

Učení je proces, který probíhá v několika fázích, z nichž některé se odehrávají v učícím se a jiné v jeho okolí.

Z použité literatury uvedu následující dělení jednotlivých fází:

- a) fáze motivace, expozice, fixace, diagnózy, aplikace,
- b) fáze motivace, rozpoznání, vštípení, uchování, vybavení, zobecnění, výkon, zpětná vazba.

Ve své práci budu dále vycházet z dělení fází výuky podle J. Maňáka. „Jejich optimální sled (motivace, expozice, fixace, diagnóza a aplikace) je jen modelovým odrazem složitých pedagogických a psychologických zákonitostí vyučovacího procesu, v reálné výuce se jejich pořadí může měnit podle cílů a podmínek výuky. Všechny fáze tedy není nutné vždy realizovat v jedné výukové jednotce, proto také není možno ztotožňovat fáze výuky se strukturou vyučovací hodiny nebo jiné organizační formy výuky“ [3]. Do všech fází by měly být vloženy metody výuky, které podněcují aktivní učení a samostatné myšlení.

### Motivace

Motivací zvyšujeme efektivitu učební činnosti žáků. Tato počáteční fáze u žáků podněcuje vnitřní zájem o získávání nových poznatků, povzbuzuje žáky k myšlení. Učitel vědomě navozuje potřeby poznávací, sociální a výkonové. Při motivaci (naladění) na učivo vycházíme z cíle vyučovací hodiny, zajímavosti učiva, zájmů žáků, ale i z odborných kompetencí učitele, osobnosti učitele, hodnocení a klasifikace. Nevědomě žáky motivujeme svým chováním, zaujetím pro vyučovací předmět, vztahem k nim. Prostředky, které použijeme při motivaci, by měly působit pozitivně, stimulačně.

### Expozice

Expozice je fáze osvojování učiva žáky. Tato fáze žákům zprostředkovává nové poznatky. Zahrnuje všechny postupy a způsoby, jakými si žáci učivo osvojují. Učitel musí zvážit kolik pojmů, jevů a vztahů by si měl žák osvojit a bezpečně zvládnout, aby je mohl využít k dalšímu vzdělávání. Učitel proto volí vhodné vyučovací metody a jejich kombinaci.

### **Fixace**

Fáze vyučovacího procesu nezbytná pro upevnování osvojených vědomostí a dovedností. Nejčastěji se uskutečňuje prostřednictvím opakování a cvičení. Opakování je navracení se k již poznanému. Vědomosti a dovednosti se stávají stálými, nejsou z paměti vytlačovány novým učivem. Opakováním žáci začínají vidět souvislosti a návaznost mezi jednotlivými poznatky a vytvářejí si z poznatků struktury. K efektivnímu upevnění učiva procesem opakování, musí být opakování systematické, pestré a mělo by navádět k využití poznatků v reálném životě. Významným postavením v opakování je opakování problémové, kdy učitel nastolí záměrně problém a žáci se ho snaží řešit nebo řeší problém, který při výuce vznikne nezáměrně (otázky žáků, vlastní zkušenosti).

### **Diagnóza**

Fáze prověřování, zkoušení, hodnocení, známkování. Učitel musí neustále vhodnými způsoby a prostředky zjišťovat, do jaké míry si žáci učivo osvojili. Při zjištění negativních výsledků musí hledat příčiny neznalosti a musí hledat cestu ke zlepšení. Ověřovat vědomosti a dovednosti může učitel průběžně, frontálně, individuálně, skupinově, kolokvijně, testováním a strojově. Ověření může být provedeno formou ústní, písemnou, grafickou, pohybovou a kombinovanou. Teprve když učitel zjistí, že žáci učivo v průměru zvládli, může přistoupit ke zkoušení prověřování, hodnocení a známkování (klasifikaci). Z důvodů vyloučení negativních důsledků při hodnocení, se snaží učitel o objektivnost a spravedlivost.

### **Aplikace**

Tato fáze je vrcholem vyučovacího procesu. „Vyžaduje praktické použití vědomostí a dovedností. Je zároveň fází, která prokáže jejich stupeň tvořivosti“. [4] Pro tuto fázi je bezpodmínečně nutné aktivizovat žákovu učební činnost, vést žáka k samostatné práci a umět řešit problémové situace. Snažíme se odstranit izolovanost poznatků a stávajících činností.

### 1.1.2 Činitelé působící na průběh a výsledky učení

#### Vnější činitelé

- učivo, obecněji „učební úkol“
- učitel a jeho působení, zvláště – vlastnosti učitele, učitelův postoj k žákům a způsob výchovy, vyučovací metody

Soubor dalších vnějších podmínek, které vytvářejí pozadí procesu učení, zvláště ekonomické, politické a kulturní podmínky pro vzdělání v dané společnosti, postoje ke vzdělání v rodině, skupině vrstevníků a u jednotlivců se silným vlivem na žáka, osobní vztahy, emoční atmosféra, konflikty apod. v rodině, ve školní třídě nebo jiné sociální skupině, škola, ve které vyučování probíhá, její tradice, vybavení pomůckami, podmínky přírodní, mikroklimatické, fyzikálně chemické.

#### Vnitřní činitelé

- studentova motivace a autoregulace
- vědomosti, dovednosti a návyky, které se dosud zformovaly v předchozím vývoji studenta
- psychické procesy a vlastnosti, které se dosud zformovaly v předchozím vývoji studenta
- studentova metoda učení
- studentův přítomný stav
- biologické předpoklady ovlivňující činnost a učení studenta

### **Vzájemná interakce uvedených činitelů**

Pro proces učení je velmi důležité vytvořit vhodné učební prostředí. Ve vhodném prostředí učitel snadněji aktivizuje myšlení studentů, stanovuje výchovné a vzdělávací cíle, motivuje studenty k učení a k diskusi, aktivně je zapojuje do učebního procesu, vede k aktivnímu řešení problémů, seznamuje s různými názory, povzbuzuje k vlastnímu vyjadřování a formulování vlastních otázek. Dále pak ověřuje, jak studenti pracují s informacemi a podporuje jejich kritické myšlení.

Rovněž dochází k proměně role učitele i studenta. Ze studenta není pouhý objekt působení, ale stává se aktivním spolutvůrcem učebního procesu. Učitel není pouhým zprostředkovatelem informací, ale stává se řídicím činitelem, rádcem i učebním partnerem. Dochází k vzájemnému obohacování obou subjektů procesu vzdělávání a výchovy.

K vytvoření vhodného prostředí pro rozvoj aktivního učení a samostatného myšlení je nutné:

- poskytnout čas a příležitost pro vyzkoušení aktivního učení a samostatného myšlení (dostatek času pro vyjádření a formulaci vlastních myšlenek, vyslechnutí názorů a komentářů ostatních)

- umožňovat studentům formulovat hypotézy a myšlenky, akceptovat široké spektrum rozmanitých myšlenek, nápadů a názorů
  - podporovat aktivní zapojení studentů do učebního procesu, zapojit i pasivní studenty do procesu učení, především použitím vhodných aktivizujících metod
  - zajistit studentům bezrizikové prostředí, ve kterém se budou cítit dobře, nebudou vystaveni posměchu spolužáků při formulování vlastních nápadů (negativní reakce spolužáků by mohli někteří nést těžce), vyjádřit důvěru ve schopnost každého studenta učinit kritický úsudek, ocenit aktivní učení a samostatné myšlení, dát studentovi najevo, co pokládáme za důležité a co od něho vyžadujeme, posílit a rozvíjet jeho sebedůvěru, aktivní účast v procesu učení (naučit se pracovat ve skupině, ocenit výhody spolupráce).
- [1]

### 1.1.3 Problematika řízení učení studentů

Učení nelze analyzovat bez účasti faktoru řízení. Otázky řízení vyučování, řízení učebních činností žáků ve vyučování jsou vlastně podstatou základní pedagogické disciplíny – didaktiky. Didaktika je nauka o řízení učebních činností studentů a o rozvíjení těchto učebních činností studentů ve vyučování kvalitním řízením. Kvalitní řízení je takové, které svou povahou pomáhá zvládnout učení dané obsahy a plně podporuje rozvinutí obecnějších přístupů k práci se zkušenostmi.

Smyslem řízení učení studentů je především v úspěšnosti, v efektivitě, v metodologickém výběrovosti obsahů. Spočívá ve zkrácení, zekonomičtění i zrychlení cesty ke zvládnutí potřebných zkušeností. Prostřednictvím řízení student zvládá nejen informace, postupy a operace, ale společně se zvládnutím procesu zvládnání těchto zkušeností, zvládá i obecnější mechanismy, postupy, metody zvládnání zkušeností, zacházení se zkušenostmi, zpracování zkušeností, až po rozvinutou schopnost postupně s těmito zkušenostmi pracovat samostatně. **Dobře řízeným učením se student učí se učit.** Naučit se učit znamená dokázat si sám řídit své učební operace. Takové konstatování je i jedním z východisek úsilí o moderním pojetí vyučování.



Na prvním místě je zainteresovat studenty na konkrétním procesu učení, aby sami chtěli. Kvalitu řízení učebních činností studentů můžeme posoudit podle toho, že se studenti při vyučování či přednáškách nenudí, že je obsah zajímá. Jsou-li studenti aktivní, zajímají se o obsah i způsoby práce, je řízení kvalitní.

Hovoříme-li o řízení učení studentů, hovoříme o **modernizaci vyučování právě prostřednictvím kvalitnějšího řízení učení**. Používáním jiných metod postupů, forem, ovšem s sebou nese řadu problémů, které někdy učitele odradí od používání nových postupů. Dochází k tomu, že používání nových metod, vede k určitému poklesu výkonnosti studentů. Studenti jsou zvyklí na určitý soubor metod a na nové metody se musí v určitém smyslu adaptovat. Někdy to učitele odradí od používání nových metod. Učitel se musí nové postupy naučit používat a hlavně jim věřit. [5]

## 2 POJEM METODA A MODERNÍ VYUČOVACÍ METODY

Vyučovací metody patří do nemateriálních prostředků vyučování. Společně s obsahem učiva a organizačními formami zajišťují realizační stránku výchovně vzdělávacího procesu. Metodu nebo kombinaci metod využívá učitel k tomu, aby uskutečnil plánovaný cíl vyučovací hodiny.

Co je to metoda? Co je to vyučovací metoda? Methodos je slovo řeckého původu a v překladu znamená cestu, postup. Přesněji postup, kterým dosáhneme vytčeného cíle. „Obecně lze říci, že metoda jako cesta k cíli je rozhodujícím prostředkem k dosahování cílů v každé uvědomělé činnosti.

V didaktice pod pojmem vyučovací metoda chápeme způsoby záměrného uspořádání činností učitele i žáků, která směřují ke stanoveným cílům“. [6]

V odborné literatuře se můžeme setkat s různou terminologií – používá se termín vyučovací metoda, výuková metoda, metoda výuky, metoda vyučování. Dále budu ve své práci používat pojem vyučovací metoda.

Bez vhodně zvolených metod nelze splnit cíle výuky jak v teoretickém, tak i praktickém vyučování. Z tohoto důvodu se vyučovacím metodám věnuje velká pozornost.

Metodou je organizovaný soubor vyučovacích činností učitele a učebních činností žáků. Při používání jednotlivých metod dochází ke změně postavení učitele a žáka. Učitel je označován za subjekt výuky (aktivní jedinec) a žák jako objekt výuky (pasivní jedinec). Toto se ale ve vyučovacím procesu může měnit. Zvláště když se žák stává rovněž aktivním činitelem tohoto procesu a dochází k cílevědomé spolupráci mezi učitelem a žákem.

Prostřednictvím metod vznikají vazby mezi cíli, obsahem a výsledkem vzdělávacího procesu. Výsledky jsou pozorovatelné ve vědomostech, dovednostech, postojích a návycích žáků. Volbu metody řídíme podle specifických znaků vyučovacímho předmětu, určitých didaktických úloh, znalostí žáků, konkrétních situací, reálných prostředků, které má učitel k dispozici a jeho zkušeností.

## 2.1 Klasifikace vyučovacích metod

Vyučovací metody procházejí dlouhým vývojem. Během tohoto vývoje vznikla celá řada klasifikací vyučovacích metod podle různých kritérií. Pro příklad uvedu klasifikaci J. Maňáka, která se zdá nejpodrobnější, nejobsáhlejší a zachycující různé aspekty dělení. [6]

A. Metody z hlediska pramene poznání a typů poznatků – aspekt didaktický metody slovní

- a. monologické metody
- b. dialogické metody
- c. metody písemných prací
- d. metody práce s učebnicí, knihou, textovým materiálem
- e. metody názorně demonstrační
- f. metody praktické

B. Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický

C. Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický

D. Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu – aspekt procesuální

E. Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační

F. Aktivizující metody

- diskusní metody
- situační metody
- inscenační metody
- didaktické hry

- specifické metody

Po prostudování tohoto členění vyučovacích metod se dostávám k cíli mé bakalářské práce, kterým je provést klasifikaci a charakteristiku vyučovacích metod, které považuji za moderní. Podle mého názoru lze slovo moderní plně nahradit termínem aktivizující. Na základě prostudované literatury a v ní uvedených příkladů použití vybraných vyučovacích metod lze konstatovat, že téměř každá metoda se může stát metodou aktivizující, pokud učitel danou klasickou metodu, jako například výklad nebo přednášku, obohatí a doplní o určité prvky, které povedou k aktivnímu myšlení žáků.

To potvrzuje, že učitel má ve vyučovacím procesu velmi důležitou funkci. V souvislosti s touto činností učitele hovoříme o tzv. pedagogické tvořivosti, která s pedagogickými vědomostmi a myšlením tvoří osobnost učitele. Vedení žáků k aktivnímu učení a samostatnému myšlení vyžaduje aktivizující a motivující způsoby vyučování.

Tvořivý učitel je více: komunikativní, dominantní, tolerantní, má větší škálu hodnocení, klade různorodé otázky, více jedná se žáky, akceptuje a využívá myšlenek žáků, při výuce uvádí příklady, je dynamický, podněcuje žáky k řešení problémů, ve třídě vytváří přátelskou atmosféru, nepřehání náročnost učiva, je flexibilní, otevřený svému okolí, a je ochoten podstoupit i rizika.

Učitel adekvátně volí metody, kterými nejúčinněji proběhne vyučování ve vyučovací jednotce. Je velmi důležité, aby nesetrvával pouze u jedné nebo dvou vyučovacích metod, ale osvojil si jich větší množství a tyto metody pak ve výuce používal. Kombinací metod, volným přecházením od jedné ke druhé a jejich prolínáním může učitel efektivně ovlivnit vyučovací proces.

Při výběru vyučovacích metod musí učitel respektovat:

- a) zásady výchovně vzdělávacího procesu
- b) cíle výuky
- c) obsah daného oboru (tématu)
- d) předpoklady žáků (věk, výchovná úroveň, úroveň znalostí, zvláštnosti kolektivu)
- e) pracovní prostředí

- f) předpoklady učitele (zkušenosti, úroveň přípravy učitele, schopnost používat vyučovací metody a prostředky, osobní vlastnosti)

Zmiňované zásady výchovně vzdělávacího procesu neboli tzv. pedagogické principy, jsou nejobecnější pravidla, která jsou nutná k pedagogické činnosti. Dodržování těchto zásad a zvolení vhodných vyučovacích metod pak může vytvářet kvalitní vyučovací proces. Jedná se o tyto pedagogické principy:

- a. cílevědomosti
- b. soustavnosti
- c. aktivity
- d. názornosti
- e. uvědomělosti
- f. trvalosti
- g. přiměřenosti
- h. emocionálnosti
- i. individuálního přístupu
- j. zpětné vazby
- k. všestrannosti

Učitel by měl brát v úvahu výsledky výzkumů efektivnosti učení, které prokázaly, že z toho, co slyšíme, si zapamatujeme pouze 10 %, z toho, co vidíme 15 %, z toho, co vidíme a slyšíme 20 %, jestliže o něčem diskutujeme 40 % a 80 % si zapamatujeme z toho, co jsme mohli sami emočně prožít a udělat.

Volba metody není podmíněna pouze těmito faktory, ale i zvoleným přístupem. Učitel může zvolit metody (přístup) deduktivní – odvozování pojmů, které se opírá

o učitelovo vysvětlování, dotazování a předvádění, nebo induktivní, kdy žáci jednotlivé pojmy zobecňují.

Vhodnou kombinací těchto přístupů a zvolených vyučovacích metod lze ovlivnit proces vzdělávání a výchovy učícího se. Mozek by se neměl stát jen skladištěm informací. Vedle získávání vědomostí a práce s informacemi je úkolem metod rozvíjet u žáků samostatnost, kooperaci, odpovědnost, tvořivost a samostatné myšlení.

## 2.2 Charakteristika vybraných vyučovacích metod

V další části práce se budu věnovat charakteristice jednotlivých vybraných vyučovacích metod. Metody, které budu popisovat, lze uplatnit v procesu výuky na všech stupních škol – od školy základní až po školu vysokou. Při použití různých metod je samozřejmě nutné vzít v úvahu věk žáků a úroveň vědomostí. Tyto metody lze využívat nejen při výuce dětí, ale i při výuce dospělých. Z vlastních zkušeností mohu potvrdit, že i dospělí se po určitém čase a odstranění ostychu zapojí do výuky metodou hry, soutěže a chovají se a prožívají výuku stejně jako mladší žáci. Používáním a kombinací různých metod je studium pro žáky všech věkových kategorií pestřejší, mnohdy zábavnější a efektivnější.

Následující metody, se kterými jsem se v literatuře seznámila, jsou nejpoužívanější a také mě zaujaly natolik, že se mohou stát návodem a inspirací pro mou další práci.

### 2.2.1 Metody monologické

Do monologických metod zařazujeme různé formy výkladu (vyprávění, vysvětlování a přednáška). Podle klasifikace J. Maňáka se jedná o metody slovní. Výuka těmito metodami probíhá prostřednictvím vnímání žáků a chápání řeči vyučujícího. Přestože jsou tyto metody převážně označovány za zastaralé, je třeba je vyzdvihnout a uvádět je za metody základní. Musíme si uvědomit, že každá moderní vyučovací metoda je doprovázena nějakou z monologických metod. S prvky výkladu se setkáváme často a opakovaně. Pokud se má monologická metoda stát metodou efektivní, náležitou pozornost věnujeme technice a kultuře ústního projevu (správná výslovnost, přízvuk, rytmus a tempo řeči). Monologické metody jsou zvýrazňovány prvky neverbální komunikace. Vysvětlování používáme nejvíce při osvojování pojmů a následném zobecnění, kdy vznikají úsudky o dané problematice. Lze používat jak přístup induktivní, tak i deduktivní. „Důležitým charakteristickým rysem vysvětlování je logika výkladu. Učitelův výklad je vzorem logického myšlení pro žáky. Tím jim pomáhá vytvořit si uspořádanou soustavu vědomostí a rozvíjet vlastní logické myšlení“. [6] Vysvětlování může být obohaceno názorností, vlastními zkušenostmi, případnými otázkami, kterými učitel ověřuje pozornost žáků a zjišťuje úroveň získaných poznatků. Aby byl výklad žáky dobře vnímán, nesmí trvat dlouho, musí probíhat přiměřeným tempem, musí být srozumitelný a jasný. Metoda vysvětlování doprovází a prolíná ostatní vyučovací metody.

### 2.2.2 Metody dialogické

Opět se jedná o metody slovní. „Do dialogických metod zahrnujeme ty, které jsou založeny na přímé interakci mezi vyučujícím a žáky nebo mezi žáky navzájem, předpokládají jejich vzájemnou komunikaci“. [6] Dialogické metody jsou vysoce aktivizující. Podporují rozvoj kognitivních schopností žáků, zvyšují jejich motivaci, počítají s kooperací, žáci se učí samostatně uvažovat i projevovat. Zároveň učitelům poskytují zpětnou vazbu.

K dialogickým metodám patří metoda rozhovoru, dialog, diskuse, panelová diskuse, brainstorming (brainwriting). Blíže se budu věnovat některým z nich.

### 2.2.3 Metoda rozhovoru

Je jednou z nejstarších didaktických metod. „Spočívá v tom, že formou otázek a odpovědí osvětluje určitý jev, problém a vede žáky k novým poznatkům“. [6]

Rozhovor lze uplatnit ve všech fázích vyučovacího procesu, proto můžeme rozlišit rozhovor vstupní, systematizující, upevňující a kontrolní.

Pomocná funkce rozhovoru spočívá v pokládání jednoduchých otázek na počátku vyučovacího procesu. Tyto otázky zjišťují, jaké poznatky žáci mají.

Vedou-li položené otázky k pochopení a osvojení nového učiva, je tato metoda metodou hlavní. Slouží-li ke zjištění úrovně vědomostí na konci vyučovací jednotky, plní funkci kontrolní.

Realizace metody rozhovoru klade na učitele velké nároky. Kladené otázky by neměly být dvojznačné a sugestivní. Otázka by měla být formulována stručně, ale přitom musí být dostatečně výstižná a obsažná. Otázky musí zachovávat logický sled a rozvíjet podstatu látky. Postupujeme od otázek jednoduchých k otázkám složitějším, které již vedou žáky k samostatnému myšlení, k řešení problému a k vlastním závěrům.

### 2.2.4 Dialog

Ve vyučovacím procesu má nesmírný význam. Pokládá se za rozvinutější formu rozhovoru. Dochází zde ke komunikaci učitele a žáků navzájem. Vede žáky k samostatnému uvažování a umožňuje získávat aplikovatelné rozumové dovednosti. Při dialogu si žáci procvičují používání pojmů, učitelé mohou žáky ihned opravovat a kontrolovat. Tuto metodu většinou žáci považují za zábavnou činnost. Při správné odpovědi získávají pocit úspěšnosti a sebedůvěru. Jestliže učitel vytvoří vhodné podmínky pro dialog, je tato metoda velmi aktivizující.



### 2.2.5 Diskuse

„Diskuse je vzájemným rozhovorem mezi všemi členy skupiny, v němž jde o vyjasnění stanovené problematiky“. [6] Od rozhovoru se liší kladením širších otázek k vymezenému úkolu. Diskuse vzniká spontánně, ale i plánovaně s jasně vymezeným cílem.

Jsou přínosné v následujících situacích: vyučující se potřebuje seznámit s názory, zkušenostmi a postoji žáků nebo pokud jsou tyto názory pro ostatní žáky zajímavé a cenné, téma se týká spíše hodnot, postojů žáků a pocitů než výlučně faktických znalostí, je třeba, aby se žáci naučili utvářet si vlastní názory a posuzovat názory ostatních. [7]

Vhodné je, aby učitel předem stanovil cíle, kterých chce během diskuse dosáhnout. Diskusi je vhodné zahájit vymezením problému, krátkou přednáškou nebo seznámením s kladným a záporným postojem k dané problematice. Otázky kladené při diskusi by měly být spíše doplňovací než zjišťovací.

Při diskusi plní učitel funkci moderátora. Diskusi řídí a vede daným směrem. Tato metoda je opět pro žáky většinou zábavná. Jestliže učitel žáky vhodně motivuje, žáci ochotně reagují a projevují zájem. Na závěr je velmi důležité provést shrnutí a písemný zápis hlavních bodů.

Účastníci diskuse by na sebe měli dobře vidět, měli by být k sobě čelem. Diskuse je vhodná pro vyšší ročníky základních škol, pro střední školy i pro výuku dospělých.

### 2.2.6 Brainstorming (burza nápadů)

Tato metoda slouží k hledání nových řešení problémů. Vzniká při ní velké množství tvořivých nápadů pro pozdější posouzení. Při brainstormingu se dodržuje několik pravidel – přijímají se všechny návrhy řešení, které se zprvu nehodnotí ani nekritizují, ve stanoveném čase se sepíše co největší množství nápadů, přijímají se také asociace. Návrhy se sepisují. Nakonec dochází k vyhodnocení návrhů a výběru těch nejvhodnějších.

Brainstorming je zábavná metoda pro žáky vyšších ročníků základních škol a středních škol. Samozřejmě lze uplatnit i pro studenty na vysokých školách.

### 2.2.7 Metody práce s učebnicí a knihou

Tyto metody patří také do metod slovních. Hlavním zdrojem poznání je především slovo. To bývá doplněno různými ilustracemi, diagramy, schémata, plánky, mapkami, tabulkami atd. Tento názorný doprovod je třeba se naučit využívat a pracovat s ním. Efektivita této metody je podpořena právě grafickou úpravou textu a celé knihy. Práce s učebnicí „představuje jednu z nejdůležitějších metod jak získávání nových poznatků, tak jejich upevnování“. [6] Důležitým faktorem ovlivňujícím kvalitu a množství získaných vědomostí a dovedností jsou dobré čtenářské dovednosti a plynulé čtení s porozuměním textu. Přestože se objevily nové zdroje poznávání (rozhlas, televize, počítačové programy aj.), práce s textem je velice důležitá i v současné době. Nadále zůstává základem pro sebevzdělávání a samostudium. Ve škole se do popředí dostává úloha učitele, který by měl rozvíjet dovednosti žáků pracovat s textem, učebnicí a knihou samostatně. Podle Skalkové (1999, s. 178) pomoc učitele spočívá v tom, že formuluje otázky a úkoly, které pomáhají žákům hlouběji proniknout do čteného textu, vysvětluje obtížná slova a vede k reprodukci vlastními slovy. Další způsoby pomoci žákům uvádí Petty: [7]

- žáci hledají v textu vysvětlení něčeho zajímavého a fascinujícího
- žáci vypracovávají stručný výtah, shrnutí, seznam hlavních myšlenek, podrobné poznámky
- žáci přepracují text, aby podával informace chronologicky
- žáci hledají konkrétní informaci
- žáci kriticky hodnotí smysl textu nebo myšlenku autora
- žáci vypracovávají z přečtených textů referáty

### 2.2.8 Hra jako vyučovací metoda

Hra jako vyučovací metoda má již svou tradici a v poslední době se opět dostává do popředí. Velmi vhodná je tato metoda pro žáky nejnižších ročníků základních škol. Zde se hry používají trvale. V současnosti se hry stále více uplatňují i ve středních školách a dokonce i při vzdělávání dospělých.

Hra napomáhá posilovat zájem žáků a při osvojování nových vědomostí, je i účinnou motivací při upevňování dovedností. Rozvíjí sociální chování. Žáci se učí spolupracovat, osvojují si určité komunikační dovednosti a učí se sebekontrolu. Důležité je, že při této metodě probíhá učení nenásilně.

Zvláštní skupinu her tvoří soutěže, které sledují cíl porovnávat výsledky činností a podle nich určovat pořadí účastníků. Každou činnost lze chápat jako hru a organizovat jako soutěž. Soutěže rozvíjí aktivitu, samostatnost a myšlení. [3]

### 2.2.9 Metody inscenační (hraní rolí)

Tyto metody mají velmi blízko didaktickým hrám. Jedná se o problémové metody, které se podobají lidskému jednání v reálné situaci. Žáci se vžívají do zvolených nebo přidělených rolí, hledají řešení konkrétního problému a tím dochází k rozvíjení mezilidských dovedností jednotlivců. [3] Příprava scénáře je jedním z předpokladů k úspěšnému využití této metody. Učitel musí přesně vědět, čeho chce dosáhnout. Činnost může přesně naplánovat nebo může vycházet přímo ze samotné činnosti. Vhodné je poskytnout scénář písemně. Žáci musí mít dostatek času na přípravu.

Po prostudování scénáře a přípravě žáci dané dialogy předvádějí. Po předvedení scének by měla následovat diskuse, jejímž cílem je zhodnotit scénář a dospět k obecným závěrům. Žáci by měli získat představu jak určitou situaci řešit správně a jak se řešit nemá. [7]

Inscenační metody rozvíjejí intelektuální a komunikativní dovednosti. Jsou proto velice vhodné při výuce jazyků a při přípravě na povolání, ve kterých dochází k jednání s lidmi.

### 2.2.10 Metody simulační a situační

Simulační metody pomáhají žákům řešit určité situace, které vycházejí ze skutečnosti a nemají konfrontační charakter. Usnadňují postupovat uvolněně, získat nadhled hlavně tam, kde by takové zkušenosti ve skutečném světě nemohli získat.

Situační metody pomáhají žákům analyzovat a řešit problémy, které představují životní situace (konfliktní situace, incidenty aj.). Žáci se učí řešit tyto konflikty a jednat asertivně. O řešení pak žáci diskutují, správné reakce se posilují a nevhodné se korigují. [6]

### 2.2.11 Metody opakování a procvičování vědomostí a dovedností

Metody opakování a procvičování vědomostí a metody opakování a procvičování dovedností spolu velice úzce souvisí. Při výuce teoretických předmětů se však častěji setkáváme s opakováním získaných vědomostí.

Z časového hlediska toto opakování probíhá:

- ihned po probrání učiva (učitel se snaží získané vědomosti ihned upevnit)
- po skončení větších úseků učiva (podporuje vznik vztahů, zobecňování a systematizaci učiva)
- závěrečné (pololetní, celoroční atd.)
- na počátku školního roku

Má-li být metoda opakování účinná, je důležité navodit aktivní vztah všech žáků k procesům opakování. Toho dosáhneme především zvolením zajímavých forem a metod opakování, při nichž musí učitel vycházet ze znalostí individuálních zvláštností žáků. [6]

### 3 PRAKTICKÁ ČÁST

#### 3.1 Interpretace výsledků výzkumů mezi učiteli

Akční individuální výzkum jsem prováděla rozhovorem, který jsem vedla s učitelem v dialogu, délka rozhovoru s jedním vyučujícím trvala 1 hodinu. Vyučujících jsem se ptala na formu jejich vyučovacích hodin, jaké prvky moderní výuky zahrnují do svých přednášek, zda považují moderní výukové metody za důležité. Mezi dotazovanými učiteli byli učitelé ekonomiku učící nebo vyučující příbuzné předměty jako ekonomika je.

Zhrnutí výsledků rozhovoru s učiteli:

##### **Mgr. Kamil Peterek**

30 let svobodná

učitel Kvantitativních metod v ekonomice – VŠ logistiky Přerov

Při výuce matematiky v ekonomice používá pouze tabuli a křídlo. Žádné jiné moderní přístroje, které by moderní metody výuky podporovaly neuznává.

##### **Mgr. Pavlína Šťastná**

28 let svobodná

učitelka ekonomiky na SŠ průmyslové v Olomouci

Mladá učitelka, která je v praxi 4 roky – nespokojena se svým povoláním. Dává za vinu špatnou morálku žáků, výchově a moderní době, která působí na žáky velmi negativním způsobem. Z moderních metod má nejraději tabuli a křídlo. Stojí si za názorem, že moderní metody nikterak výuku neulehčí ani žákům ani vyučujícím. V práci má různé prostředky k vytvoření podmínek k moderní výuce, ale nepoužívá tyto metody. Za moderní považuje pouze sportovní aktivity na škole. Např. lyžařský kurz zadají firmě, která takové akce organizuje. Učitel se nestará o nic, instruktoři i program jsou zajištěni.

**Mgr. Magdalena Zedková**

26 let vdaná

učitelka Angličtiny v ekonomické praxi na VŠ logistiky v Přerově

Učitelka, která mě zaujala, jak svým projevem, náhledem na život i přístupem k učení. V hodinách angličtiny v ekonomické praxi, je sice podstatně jednodušší využívat moderních prvků výuky. Velmi rada prvky moderní výuky používá. Její nejoblíbenější jsou interaktivní tabule, řešení problému v anglickém jazyce. Za moderní výuku hlavně považuje, když student vyjede přes programy, které jejich VŠ nabízí (Sokrates Erasmus) do států evropské unie. Prakticky používají jazyk 24 hodin denně a to je podle ní nejefektivnější přístup k učení v dnešní moderní době. Dále používá brainstorming v angličtině, říká, že studentům takhle forma učení velmi vyhovuje.

**Ing. Jana Švarcová**

26 let svobodná

učitelka Ekonomických teorií na VŠ logistiky v Přerově

velice kvalitní a erudovaná učitelka. Moderním metodám výuky se nebrání a v hodinách aplikuje většinu moderních metod. Její přístup k žákům je velmi individuální. Mluví plynule anglicky, proto se studenty hraje různé hry v angličtině, i když vyučuje ekonomické teorie. Jezdí se studenty na semináře do Bruselu, Portugalska, kde může své aplikované moderní metody využít. Při výuce používá moderní technologie a následně zasílá studentům probraný materiál na jejich emailové adresy. Komunikace se studenty je pak velmi efektivní a studenti vědí o spolehlivosti těchto materiálů.

### 3.2 Interpretace výsledků dotazníkového šetření pro studenty

K akčnímu výzkumu jsem použila **dotazník**. Dotazník je způsob písemného klade- ní otázek a získávání písemných odpovědí. Umožňuje získání údajů od velkého množství respondentů v poměrně krátkém čase. Další výhodou dotazníku je anonymita respondenta.

Dotazník je složen z těchto částí: **vstupní část**, kde jsou obsaženy informace o cí- lech, které dotazník sleduje a informace o respondentovi (v mém případě, zda je respon- dent muž nebo žena), které žáci musí vyplnit.

**Vlastní obsah dotazníku je** formulovaný v otázkách. V první části dotazníku jsou otázky, u kterých respondent volí variantu odpovědi, která je jemu názoru nejbližší. V druhé části dotazníku jsou otázky otevřené a zde může respondent vyjádřit svůj vlastní názor k dané problematice. Tyto otázky jsou náročnější na vyhodnocení, ale pro můj výzkum jsou důležité.

Volila jsem otázky, které jsou stručné, zaměřené jen na jeden problém, smysluplné a otázky, na něž neznám odpověď. Otázky jsou formulovány jasně a jsou srozumitelné pro všechny.

Průzkumu, který jsem prováděla mezi studenty na vysoké škole logistiky se zúčastnilo 68 studentů. Tato vysoká škola patří do soukromého sektoru, proto jsem předpokládala, že studenti budou mít větší zájem o strukturu výuky. Student na této vysoké škole platí školné 20000,- za semestr. Na otázky mě odpovídali žáci 2. ročníku bakalářského studijního programu Logistika v obchodě a službách. Forma studia je prezenční. Žákům jsem i během studia přednášel, takže jsem znala jejich chování a men- talitu. Věřila jsem, že při odpovídání na otázky budou jejich odpovědi aktivnější. Dotaz- ník je přiložen jako příloha č.1.

**Interpretace jednotlivých otázek:**

1. *Váš věk je: ..... let.*

Na otázku č. 1 odpovědělo celkem 68 studentů. Průměrný věk je 26 let.

2. *Jste muž nebo žena?*

Na otázku č. 2 odpovědělo 23 mužů a 45 žen.

3. *Považujete výuku ekonomiky na vaší vysoké škole za moderní:*

- a. ano je moderní
- b. určitě moderní není
- c. učitelé se snaží moderní prvky výuky zařazovat do přednášek
- d. je opravdu velmi moderní, až bych někdy uvítal(a) něco konzervativnějšího

Na otázku č. 3 odpovědělo 23% studentů mělo názor, že výuka je moderní. 7% studentů odpovědělo, že výuka určitě moderní není. 43% odpovědělo, že se učitelé snaží moderní prvky výuky zařazovat do přednášek. 27% studentů odpovědělo, že by uvítali konzervativnější přednášky.

4. *Používá vaše vyučující v ekonomice moderních metod?*

- a. ano
- b. ne
- c. někdy

Na otázku č. 4 odpovědělo 62% studentů souhlasně, že vyučující používá moderních metod v ekonomice. 22% studentů považuje výuku v ekonomice za nemoderní a 16% studentů považuje moderní metody výuky jen někdy.



5. *Které moderní metody Vás při vyučování zaujaly?*

a. Vypište:

.....  
.....  
.....

Studenti odpověděli, že by uvítali více projektů z praktického hlediska. Chtěli by se setkat s ekonomikou v praktickém smyslu, nechtějí slyšet pouze teoretické východiska, ale uvítali by praktické příklady a přednášky.

6. *Uvítali by jste více moderních prvků ve vaší výuce?*

- a. ano
- b. ne
- c. někdy by to zpestřilo výuku

Studenti odpověděli 80% na odpověď ano. Což vypovídá o velké aktivitě žáků. 20% studentů odpovědělo, že stačí jen někdy zpestřit výuku.

7. *Znáte kvalifikaci a praxi svého učitele ekonomiky?*

- a. ne, nikdy nám neřekl(a) o své odbornosti
- b. ano, na začátku nás informoval(a)
- c. ne, ale byl(a) bych ráda, kdyby tak učinil(a)

Na otázku č.7 odpovědělo záporně 100%, ale byli by velmi rádi pokud by přednášející popsali své zkušenosti v oboru. Informace o vzdělání a odbornosti je pro studenty velmi důležitá informace. Vzhlíží pak k učiteli jako k autoritě s praktickými zkušenostmi.

8. *Co by jste změnil při výuce ekonomiky?*

- a. méně informací
- b. více praktických informací
- c. větší angažovanost učitele
- d. jiné:

.....  
 .....  
 .....

Studenti v otázce č. 8 odpověděli, že by uvítali méně informací a to plných 46%, Dalších 28% by uvítalo více praktických informací. Větší angažovanost učitele ve výuce preferovalo 26% studentů.

9. *Jaké moderní typy výuky by jste do výuky ekonomie podle Vás přidali:*

- a. diskuse
- b. hry a simulační hry
- c. projektové učení
- d. učení ze zkušeností
- e. jiné

.....  
 .....

50% studentů přivítá v hodinách ekonomie hry a simulační hry. 25% studentů preferuje učení ze zkušeností. 25% studentů odpovědělo, že preferují jiné moderní typy výuky a to většinou diskutovat o problému s lidmi kteří ekonomiku prakticky provozují a aplikují do života.

Na základě dotazníkové šetření jak mezi studenty vysoké školy tak mezi učiteli vyučující ekonomiku jsem došla k následujícím návrhům moderních výukových metod. Studentům chybí plně ekonomické moduly v praxi. Tyto moduly spočívají v fiktivních ekonomických situacích. Studenti pracují na počítači, celý ekonomický program je naprogramován, tak aby vyhovoval ekonomické škole s určitým zaměřením. Je naprogramován tak jak si vysoká škola určí, není problém splnit jakékoliv požadavky školy a studentů. Navrhují aby si škola takový program pro fiktivní firmy vyzkoušeli. Sama můžu takové programy jen doporučit. Při studiu na vysoké škole ve Würzburgu jsem si vyzkoušela celý jeden

semestr založit fiktivní firmu a pak ji vest po celý rok k ziskovosti. Na tomto programu spolupracovalo 6 studentů. V průběhu studia se museli studenti ekonomicky rozhodovat a vést firmu k úspěchu.

Získala jsem spoustu názorů ze stran českých učitelů a ředitelů škol, že jsou tyto programy drahé, jejich provoz je drahý. Programy stojí v České republice okolo 1 až 2 milionů korun. Samozřejmě problém je ve financování těchto ekonomických programů. V Německé republice je tento program financován Ministerstvem školství a je opravdu na vysoké úrovni. Pokud by v České republice byl systém podobný a školy by tento program mohly získat samy od ministerstva školství. Výborné je taky, že v Německu vysoké školy vyvíjejí fakulty s programátorským zaměřením. Vyvíjejí tedy tyto programy studenti jiné fakulty, takže náklady jsou opravdu minimální, než když si nechají program zpracovat soukromou firmou.

Mým dalším návrhem je učení ze zkušeností. Učitelé mají v dnešní době velmi málo praxi, ne-li žádnou. Je pak velmi těžké pro vyučujícího přednášet učivo, které zná pouze teoreticky a není schopen popsat praktické příklady. Velmi se mě líbil systém na vysoké škole pedagogické v Německé republice. Pokud student studoval obor ekonomika, který následně chtěl přednášet, musel projít praxí 5 let u většinou velké prosperující firmy. Tato firma měla pak velké daňové výhody pokud budoucího učitele zaměstnala. Učitele následně v těchto firmách externě pracují a mají tak přehled o ekonomickém dění a problematice daní, nezaměstnanosti a prosperity státu.

Diskuse tedy komunikace mezi žáky a přednášejícím v dnešní době taky velmi opadá. Je velmi důležité, aby byl přednášející schopen s žáky diskutovat a hlavně aby se přednášející diskuzí nebáli. Učitel si velmi dobře na konci hodiny prověří, zda studenti dané tématice rozumí a zda ji pochopili. Komunikace je velmi jednoduché slovo, ale na vysokých a středních školách velmi málo používané. Proto doporučuji snažit se s žáky neustále komunikovat a každou studentovu snahu o komunikaci, pokud je samozřejmě k věci, kladně ohodnotit.

## ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zhodnotit moderní výukové metody v ekonomice a navrhnout metody, které chybí v ekonomických předmětech na vysokých školách. Použila jsem akční výzkum, který jsem vyhodnotila a stanovila metody, které by studenti uvítali a které chybějí v dnešních přednáškách a seminářích na vysoké škole. Mezi návrhy moderních metod v ekonomice jsem použila moderní výukovou metodu na počítači. Tyto metody posilují všechny stránky studentova rozvoje, rozšiřují mu obzory z ekonomického hlediska, jazykového a také všeobecné znalosti. Jedná se o programy na tvorbu fiktivních a reálných firem pro ekonomické předměty. Dalším mým návrhem k efektivnímu využití moderních výukových metod je povinná praxe učitelů v prosperujících firmách jak ze sektoru soukromého tak ze sektoru státního. Pokud budou učitelé tyto praxe absolvovat rozšíří se jejich úhel pohledu do reálných situací a budou schopní tak reagovat z praktického hlediska na problematiku ekonomiky, kterou budou jako vyučující přednášet. Dalším návrhem je slovo komunikace se studenty. Komunikaci a diskusi se studenty bych navrhla více používat, není důležité jen dobře a kvalitně hodinu odučit, ale je také důležité přesvědčit se, že studenti dané ekonomické problematice rozuměli..

Přemýšlela jsem o základním požadavku jak udělat moderní výukové metody efektivními, tak aby studenta zaujaly a byly respektovány, jak školou tak studenty a učiteli. Základem celé této problematiky je učitel, ten učivo přednáší a formuje tak studenta k přemýšlení. Učitel a jeho kladné charisma je základem k efektivnímu vyučování. Po rozhovorech s učiteli a studenty jsem přišla k závěru, že nejdůležitější je učitelova duše a jeho předpoklady k učitelské profesi. Taky jsem byla student a vzpomínám si na výjimečné učitele a na ty, kteří učit prostě neuměli, ač se snažili, jak mohli, byla jejich snaha nulová. Doba je velmi moderní, nové technologie a materiály nutí učitele k stále propracovanějším přednáškám. Učitelé mají spoustu moderních prostředků, které používají k výuce. Do inovace školství v České republice jde ročně ze státních prostředků přibližně 400 milionů korun na inovaci materiálů a pomůcek. Náklady neustále rostou a je filosofickou otázkou, zda jsou tyto prostředky využívány efektivně.

Studenti kladou na své učitele stále větší požadavky, učitele naopak musí držet krok s dnešní moderní dobou a neustále se vzdělávat a nacházet nové možnosti k výuce ekonomiky. Některým učitelům se bez problému daří moderní výukové metody začlenit do svých přednášek a seminářů, jiní učitelé mají velké problémy držet s moderní dobou krok. Je to

vždy na charakteru vyučujících. Existuje jednoduchá odpověď „učitel se prostě musí učitelem narodit, ne se jim stát“. V dnešní době panuje trend, že vyučuje ten kdo má titul, jelikož je tak nastavena vzdělávací politika v ČR. A je to velká škoda, potom přednáší učitelé jen proto, aby si vydělali na svou mzdu, ale zájem o žáky už není žádný. Důležitým aspektem je taky vstřícnost a chování vyučujících. Učitel má být pro žáka autoritou, pokud autoritou není, nastává velký problém a žák není schopen učitele respektovat. Učitel pak může používat moderní výukové metody jaké uzná za vhodné, ale žák není schopen na ně reagovat.

Každý učitel by si měl uvědomit náročnost svého povolání, ať už jde o náročnost fyzickou či psychickou. Učitel si také musí uvědomit, že ovlivňuje a formuje jak znalosti tak i chování studentů. Učitel rozvíjí studentovo myšlení a má i moc studenta formovat pozitivním směrem, aniž by si student všiml, kam ho učitel formuje. Proto je mým přáním potkat v českém školství mnoho učitelů s odbornými znalostmi používající moderní výukové metody, myslící hlavně na studentovo dobro a jeho rozvoj. Kteří nemyslí jen na svoji autoritu a ego, já jsem učitel, já jsem pán.



**SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**

- [1] ČÁP, Jan. Psychologie pro učitele. 3. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. ISBN 86-2639-652-3.
- [2] FONTANA, David. Psychologie ve školní praxi. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.
- [3] MAŇÁK, Josef. Nárys didaktiky. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. ISBN 80-210-3123-9.
- [4] PETROVÁ, Alexandra. Tvořivost v teorii a praxi. 1. vydání. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-86226-05-0.
- [5] KOLÁŘ, Zdeněk. Analýza vyučování. 1. vydání. Praha: Grada publishing, nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-247-2857-5.
- [6] SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika. 1. vydání. Praha: ISV nakladatelství, 1999. ISBN 80-85866-33-1.
- [7] PETTY, Geogrey. Moderní vyučování. 3. vydání Praha: Portál, 2004. ISBN: 80-7178-978-X.

## SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

Dotazník: Prosím o vyplnění následujícího dotazníku. Otázky i odpovědi si prosím pečlivě přečtete.

1.) Váš věk je: ..... let.

2.) Jste muž nebo žena?

3.) Považujete výuku ekonomiky na své škole za moderní:

- a) ano je moderní
- b) určitě moderní není
- c) učitelé se snaží moderní prvky výuky zařazovat do přednášek
- d) je opravdu velmi moderní, až bych někdy uvítal(a) něco konzervativnějšího

4.) Používá vaše vyučující moderních metod?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

5.) Které moderní metody Vás při vyučování zaujaly?

a) Vypište:

.....  
.....  
.....

6.) Uvítali by jste více moderních prvků ve vaší výuce?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy by to zpestřilo výuku



7.) Znáte kvalifikaci a praxi svého učitele ekonomiky?

- a) ne, nikdy nám neřekl(a) o své odbornosti
- b) ano, na začátku nás informoval(a)
- c) ne, ale byl(a) bych ráda, kdyby tak učinil(a)

8.) Co by jste změnil(a) při výuce ekonomiky?

- a) méně informací
- b) více praktických informací
- c) větší angažovanost učitele
- d) jiné:

.....  
.....

9.) Jaké moderní typy výuky by jste do výuky podle Vás přidali:

- a) diskuse
- b) hry a simulační hry
- c) projektové učení
- d) učení ze zkušeností
- e) jiné

.....  
.....

